

Η Ο Ρ Α Ο Σ

ένα αρχαιολογικό περιοδικό

17-21 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΘΗΝΑ 2004-09 17-21

ἐκδότες:

ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ

Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ – ΑΡΗΣ Ν. ΤΣΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡλεκτρονική στοιχειοθεσία: ΗΟΡΟΣ

Σελίδωση – φωτογράφιση – ἐκτύπωση – βιβλιοδεσία: Γ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠΕ

Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Α. Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ

ISSN 1105–2163

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

σ η μ ε ί ω μ α	7–8
ΑΤΤΙΚΑ	
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Νέες Ἀττικὲς ἐπιγραφές	11–22
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΡΙΝΟΥ, Ἐπανέυρεση τῆς IG I ³ 249	23–30
CHARLES V. CROWTHER – ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Συνθήκη Ἀθηναίων καὶ Παρίων	31–38
ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ, Θραῦσμα τιμητικοῦ ψήφισματος	39–44
ΓΕΩΡΓΙΑ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ, Ἀττικὸ ψήφισμα τοῦ ἔτους τοῦ Πολυεύκτου	45–50
SIMONE FOLLET, Fragment inédit d'un décret honorifique d'époque impériale (EM 13497)	51–67
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ, Ἕνα νέο δημοτικὸ ψήφισμα τῶν Ἀλῶν Αἰξωνίδων	69–72
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, Λόγος τῶν ταμιῶν τῆς θεᾶς Ἀθηναῖς	73–81
S. C. HUMPHREYS, Ephēboi at Ogoros	83–90
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΖΑΡΚΑΔΑΣ, Ἀττικὰ ἐπιγραφικὰ σημειώματα	91–108
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ Κ. ΜΑΚΡΗ, Ἡ χορηγικὴ ἀνάθεση τοῦ Μενετέλους Μένητος Ἐναγυρασίου (IG II ² 3038)	109–117
ΕΛΕΝΗ ΚΟΥΡΙΝΟΥ, Ἐνεπίγραφη βᾶση ἀναθήματος στὴν Ἀφροδίτη	119–124
ΕΙΡΗΝΗ-ΛΟΥΚΙΑ ΧΩΡΕΜΗ, Ἀναθηματικὲς ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὸ Ἐπιγραφικὸ Μουσεῖο	125–132
ΕΙΡΗΝΗ-ΛΟΥΚΙΑ ΧΩΡΕΜΗ, Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἀρρηφόρου (IG II ² 3473 + 4283)	133–142
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ Κ. ΜΑΚΡΗ, Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴς Ἀχαρνές	143–146
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΘΕΜΟΣ, Ἡ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ τῆς Ἀβρυλλίδος ἀπὸ τὴν Ρωμαϊκὴ Ἄγορὰ	147–152
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Σ. ΣΟΥΡΛΑΣ, Ἀνάθεσις Διοσκούροις ἀπὸ τὴν Ἀθήνα	153–158
ΚΩΣΤΗΣ Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ, Τιμητικὴ ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη	159–162
ΗΛΙΑΣ ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ – ΓΕΩΡΓΙΑ Ε. ΜΑΛΟΥΧΟΥ, Ἀττικὲς ἐπιγραφὲς τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων	163–195
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΖΑΡΚΑΔΑΣ, Δύο ἐπιγραφὲς ρωμαϊκῶν χρόνων ἀπὸ τὴ Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ	197–210
ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ – ΑΡΗΣ ΤΣΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΣ, Επιτύμβιες ἐπιγραφὲς ἀπὸ ἀνασκαφὲς βορείως τοῦ Πειραιῶς	211–226

ΜΕΛΠΩ Ι. ΠΩΛΟΓΙΩΡΓΗ, Διορθώσεις, συμπληρώσεις και ερμηνείες σε αττικές επιτύμβιες επιγραφές	227–241
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Χ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ, Ὁ ἐπιτύμβιος κιονίσκος τῆς Καπνικαρέας	243–244
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΠΑΛΛΗΣ, Ἐπιτύμβια στήλη ἀπὸ τὸ Μαρούσι	245–247
ΑΡΙΣΤΕΑ ΤΖΙΩΡΤΖΗ, Ἀττική ἐπιτύμβια στήλη	249–250
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΧΡΥΣΟΒΙΤΣΑΝΟΣ, Θραῦσμα ἐπιγραφῆς ἀπὸ τὴν Γλυφάδα	251–253
ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ, Ἐξ Ἁγίων Πάντων τὸ δεύτερον	255–257
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – ERKKI SIRONEN, Ἐπιγραφὲς Ἀκροπόλεως χριστιανικῶν χρόνων	259–266
JOSEPH L. RIFE, An Early Christian Epitaph from the Panathenaic Stadium in Context	267–278

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΑ

Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ, Ἐπαναπραγμάτευση Ἀργείου τερμονισμοῦ	279–296
ΕΛΕΝΗ ΖΑΒΒΟΥ, Προσθήκες καὶ διορθώσεις σὲ λακωνικὰ ἐνεπίγραφα μνημεῖα	297–310
ΜΑΡΙΑ ΔΙΑΚΟΥΜΑΚΟΥ, Ἀναθηματική ἐπιγραφή Ἀπόλλωνος Κορύθου	311–315
ΣΩΚΡΑΤΗΣ Σ. ΚΟΥΡΣΟΥΜΗΣ, Κάτοπτρο ἀπὸ το ἱερό τῆς Ἀρτέμιδος Λιμνάτιδος στὸν Ταῦγετο	317–320
Ι. Α. ΠΑΠΑΠΟΣΤΟΛΟΥ (μὲ τὴν συνεργασία τῶν Γ. Ε. Μαλούχου καὶ Γ. Κ. Παπαδόπουλου), Ἡ ἐπιγραφή τοῦ ψηφιδωτοῦ τοῦ ληνοῦ στὴν Πάτρα	321–326
ΑΡΗΣ ΤΣΑΡΑΒΟΠΟΥΛΟΣ, Ἡ ἐπιγραφή IG V 1, 948 καὶ οἱ ἐνεπίγραφες μολυβδίδες τοῦ Κάστρου τῶν Ἀντικυθήρων	327–348

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΥΡΚΟΥ, Ἐπιγραφὲς Μεγάρων	349–359
ΕΛΕΝΑ Β. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ, Προξενικό ψήφισμα τοῦ Κοινού τῶν Βοιωτῶν	361–372
ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ, Ἐπιτύμβιες στήλες ἀπὸ τὴ Βοιωτία	373–395
RICHARD W. V. CATLING, Attalid troops at Thermon. A reappraisal of IG IX P ² (1) 60	397–439
Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ, Ἀμαξήλατο ὄδιό διόκτινο Νομοῦ Λαρίσης	441–447
ΑΝΘΗ ΜΠΑΤΖΙΟΥ-ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ – Γ. Α. ΠΙΚΟΥΛΑΣ, Ἀπελευθερωτική ἐπιγραφή ἀπὸ τὴ Δημητριάδα	449–454
ΠΑΝΤΕΛΗΣ Μ. ΝΙΓΔΕΛΗΣ, Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἀκτῆς τῆς Χαλκιδικῆς. Μὲ ἀφορμὴ δύο ἐπιγραφὲς τῶν αυτοκρατορικῶν χρόνων	455–472

ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Ι. ΣΙΓΑΛΑΣ (†) – ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἐπιγραφὲς ἀπὸ τὸ Ἄφροδίσιον τῆς Θήρας	473–480
--	---------

C. NEEFT, The Corinthian pottery at the Aphrodite Sanctuary of Ancient Thera	481–482
ΒΟΥΛΑ Ν. ΜΠΑΡΔΑΝΗ, Ἐπιγραφές Νάξου ἀνέκδοτες	483–498
ΝΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΣ, Ἐπιγραφικά Ἀνδριακά σύμμεικτα	499–516
ΔΕΣΠΟΙΝΑ Α. ΤΣΑΡΔΑΚΑ, Εγγάρακτη επιτύμβια στήλη ἀπὸ τὴ Χίο	517–520
ΑΘΗΝΑ ΧΑΤΖΗΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Ενεπίγραφα ὄστρακα ἀπὸ τοὺς Ζάρακες Καρυστίας	521–540
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Θραῦσμα ἐνεπιγράφου πίθου ἀπὸ τοὺς Ζάρακες Καρυστίας	541–544
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Β. ΚΡΙΤΖΑΣ, Κρητικὲς ἐπιγραφές II	545–566
ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΣ, Ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης	567–578
ΝΟΤΑ ΚΑΡΑΜΑΛΙΚΗ – ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΣ, Νέες ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης	579–587
NICHOLAS SEKUNDA, A Late Archaic Inscription from Phalasarna, Crete	589–593
NICHOLAS SEKUNDA, The Date and Circumstances of the Construction of the Fortifications at Phalasarna	595–600
ἔ ρ ε υ ν α	
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Χ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ – ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΛΛΙΟΝΤΖΗΣ, Συνοπτικὸς κατάλογος τῶν ἐπιγραφῶν τῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου	601–615
ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΤΑΘΑΚΗ, Συνοπτικὸς κατάλογος τῶν ἐπιγραφῶν τῶν Μουσείων Μυτιλήνης	617–634
ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, Ἀρχεῖο Αποστόλου Σ. Αρβανιτοπούλου (1874–1942)	635–647
ΠΡΟΣΘΕΤΕΑ	
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Ἄττικὸ ψήφισμα τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.	649–656
MICHAEL J. OSBORNE, Five Hellenistic Decrees of the Salaminian Thiasotai of Bendis	657–672
ΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ, Τρία Ἄττικὰ σημειώματα	673–674
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΛ. ΘΕΜΟΣ, Βοτακίων καταπύγων	675–678
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΪΝΧΑΟΥΕΡ, Στήλη πεσόντων τῆς Ἐρεχθίδος	679–692
ν ε κ ρ ο λ ο γ ί ε ς	
Καὶ ὑπερφυῶτε... Εἰς μνήμην Τάσου Ἄθ. Γριτσοπούλου	695–702
Γεώργιος Πετρόπουλος-Σαγιάς (1918–17.7.2004) – Βένια Πετροπούλου (1923–25.9.2009)	703–706
σ ύ μ μ ε ι κ τ α	
	707–710

ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΤΖΙΦΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης

Τὸ Ἐργαστήριο Παπυρολογίας καὶ Ἐπιγραφικῆς τοῦ Τμήματος Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης, σὲ συνεργασία μὲ τὴν ΚΕ΄ Ἐφορεία Προϊστορικών καὶ Κλασικῶν Ἀρχαιοτήτων στὸ Ρέθυμνο, ἐκπόνησε ἐπιγραφικὴ ἔρευνα τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης καὶ συνέταξε Κατάλογο τῶν Ἐπιγραφῶν τοῦ Μουσείου Ρεθύμνου καὶ Ἀρχεῖο τῶν Ἐπιγραφῶν τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης¹. Οἱ νέες προσθήκες καὶ συμπληρώσεις στὸ ἐπιγραφικὸ σύνταγμα τῆς ἀρχαίας πόλης Συβρίτου τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης ἀποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ ἰδιαίτερα σημαντικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐρευνητικοῦ αὐτοῦ προγράμματος².

1. Θεορμές εὐχαριστίες ὀφείλω στὴ Μαρία Ἀνδρεαδάκη-Βλαζάκη, προϊσταμένη τῆς ΚΕ΄ Ἐφορείας Προϊστορικών καὶ Κλασικῶν Ἀρχαιοτήτων, καὶ στὶς ἀρχαιολόγους Εἰρήνη Γαβριλάκη, Νότα Καραμαλίζη καὶ Εὐὰ Τέγου γιὰ τὴν συνεργασία τους στὸ πρόγραμμα, στὶς Νίκη Σπανοῦ καὶ Σταυρούλα Οἰκονόμου γιὰ τὶς ἀποτελεσματικὲς μας ἔρευνες στὴν Ἀποθήκη τοῦ Μουσείου καὶ στὴ Σύβριτο, καὶ στὸ προσωπικὸ τοῦ Μουσείου Ρεθύμνου γιὰ τὶς διευκολύνσεις τους. Οἱ ἐπιγραφές μὲ ἀρ. 1–3 ἀνακινώθηκαν στὸ Γ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο Ἐπιγραφικῆς, Θεσσαλονίκη, 19–21 Μαρτίου 2004, τὸ ὁποῖο διοργάνωσαν οἱ Ἰωάννης Τουλουμάκος, Γιώργος Βελένης καὶ Ἡλίας Σβέρκος· τοὺς εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν πρόσκληση καὶ τὴ φιλοξενία τους. Γιὰ τὶς χρήσιμες ὑποδείξεις καὶ παρατηρήσεις τους εἶμαι εὐγνώμων στοὺς Steve Tracy, Ἄγγελο Χανιώτη, Martha W. Baldwin Bowsky, Χαράλαμπος Κριτζά, Ἐμμανουὴλ Βουτηρᾶ, Σταύρος Φραγκουλίδη, Ἄγγελο Ματθαίου καὶ Γ. Α. Πίκουλα.

2. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐρευνητικοῦ προγράμματος Ἀρχεῖο Ἐπιγραφῶν Νομοῦ Ρεθύμνης παρουσιάστηκαν ἀπὸ τὸν ὑπογράφομενο τὸ 2001: *The Archive of Inscriptions of the Rethymno Prefecture: Results and Prospects*, στὸ Α. Καλοκαρινὸς (ed.), *Πεπραγμένα Θ΄ Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου*, Ἐλοῦντα 1–7 Ὀκτωβρίου 2001, Ἡράκλειο 2006, τόμ. Α5 207–214. Διορθώσεις σὲ δημοσιευμένες ἐπιγραφές ἀπὸ τὰ σπήλαια τοῦ Νομοῦ καὶ μερικὲς ἀπὸ τὶς ἀδημοσίευτες, οἱ ὁποῖες ἐντοπίστηκαν καὶ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀρχαία Λάππα (Ἀργυρούπολη), τὴν Ἄξο καὶ τὴ Σύβριτο ἔχουν ἤδη παρουσιαστῆ ἢ πρόκειται νὰ παρουσιαστοῦν: 1) *Παρατηρήσεις σε τέσσερις ἐπιγραφές σπηλαίων του Νομοῦ Ρεθύμνης* (*IC II.v.37, 38, xviii.1, SEG xxxvi.808*), *Ηόρος* 13(1999)213–224. 2) *The Inscriptions* στὸ Π. Γ. Θέμελης (ed.), *Πρωτοβυζαντινὴ Ἐλεύθερα Τομέας I*, τόμ. Β΄ Ρέθυμνο 2000, 237–259. 3) *Pecunia sacra deae Dictynnae: τα μιλιάρια ἀπὸ τὴ Βιρὰν Ἐπισκοπὴ καὶ τὸ Ροδοπού καὶ ἄλλες ἐπιγραφικὲς μαρτυρίες*, στὸ *Creta romana e protobizantina. Atti del congresso internazionale organizzato dalla Scuola Archeologica Italiana di Atene (Iraklion, 23–30 settembre 2000)*, τόμ. I, Padova

Τὸ ἐπιγραφικὸ σύνταγμα τῆς Συβρίτου³, τὸ ὁποῖο συνέταξε καὶ δημοσίευσε τὸ 1939 ἡ Margarita Guarducci στὶς *Inscriptiones Creticae*, τόμος II, περιεῖχε 30 ἐπιγραφές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐντοπίστηκαν μέχρι τώρα οἱ 13. Στὴ συντριπτικὴ τους πλειοψηφία (οἱ 24 ἀπὸ τὶς 30) οἱ ἐπιγραφές αὐτὲς εἶναι ἐπιτύμβιες⁴, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες ἕξι περιλαμβάνουν: συνθήκη ἀσυλίας μὲ τὴν Τέω, χαραγμμένη σὲ τοῖχο τοῦ ναοῦ τοῦ Διονύσου στὴν Τέω⁵, ἀναθηματικὸ βωμίσκο θεῶ ὑψίστω⁶, ἐνσφράγιση λαβῆ ἀμφορέα⁷, μία ἐπιγραφή μᾶλλον πολιτικοῦ περιεχομένου⁸ καὶ δύο ἀποσπασματικῆς⁹. Μετὰ τὸ 1939 δημοσιεύτηκαν σὲ μὴ πρώτη μορφή ὀκτὼ ἀπὸ τὰ 9 προξενικὰ ψηφίσματα ἀπὸ τὸν Georges Le Rider¹⁰, ἐνῶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς πρόσφατης ἐπιγραφικῆς ἔρευνας ἐντοπίστηκαν ἄλλες ἐπτὰ ἀδημοσίευτες ἐπιγραφές, ἀπὸ τὶς ὁποῖες μία οἰκοδομικῆ-ἀναθηματικῆ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δομητιανοῦ ἔχει ἤδη δημοσιευτεῖ ἀπὸ τὴ Martha W.

2004, 94–108. 4) *Τμήμα νομικῆς διάταξης διαδικαστικοῦ περιεχομένου περ. 500 π.Χ.*, σὺ Ν. Χρ. Σταμπολίδης (ed.), *Ελευθερνα: Πόλη - Αζρόπολη - Νεκρόπολη*, Αθήνα 2004, 155 αρ. 11. 5) *The Archive of Inscriptions of the Rethymno Prefecture: Results, Prospects and New Discoveries in Axos, Crete*, σὺ *Πρακτικὰ Διεθνούς Συνεδρίου* Ὁ Μυλοπόταμος ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὡς σήμερα: περιβάλλον, ἀρχαιολογία, ἱστορία, λαογραφία, κοινωνιολογία, *Πάνορμο Ρεθύμνης, 24–30 Ὀκτωβρίου 2003*, τόμ. IV: *Ελευθερνα – Αξός, Ρέθυμνο* 2006, 137–145. 6) *The Archive of Inscriptions of the Rethymno Nome: Results, Prospects and New Discoveries in Lappa, Crete*, σὺ *XII Congressus Internationalis Epigraphicae Graecae et Latinae: Provinciae Imperii Romani inscriptionibus Descriptae*, Barcelona, 3–8 Septembris 2002, *Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica*, X, Barcelona 2007, 1461–1466. 7) *Latin Inscriptions of Crete: Two Unpublished Texts from the Rethymno Prefecture*, *Minima Epigraphica et Papyrologica* 12(2007)113–120. 8) *Proxeny and Citizenship Awards by Sybritos, Crete*, σὺ *Studies in Greek Epigraphy and History in Honor of Stephen V. Tracy*, *Études* 26, Bordeaux 2009, 349–362. 9) *Τὸ χρονικὸ πλαίσιο τῆς συνθήκης Ἐλευθερναίων καὶ Ρανκίων*, *Τεκμήρια* 9(2008)217–218. 10) *The Inscriptions*, σὺ Π. Γ. Θέμελης (ed.), *Ἐλευθερνα Τομέας I*, Ρέθυμνο 2009 (ὑπὸ ἐκτύπωση). 11) *Νέες ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης*, σὺ τὸν παρόντα τόμο (μὲ τὴ Νότα Καραμαλίχη).

3. Γιὰ τὴν τοπογραφία τῆς Συβρίτου βλ. σὺ τὸν παρόντα τόμο: Καραμαλίχη – Τζιφόπουλος, *Νέες Ἐπιγραφές Συβρίτου Νομοῦ Ρεθύμνης*.

4. IC II.xxvi, 4–26, 29.

5. IC II.xxvi, 1. Γιὰ τὶς συνθήκες ἀσυλίας τῶν Κρητικῶν πόλεων βλ. K. Kvist, *Cretan Grants of Asyilia. Violence and Protection as Interstate Relations*, *C&M* 54(2003)185–222 μὲ τὴν προγενέστερη βιβλιογραφία. Γενικότερα γιὰ συνθήκες ἀσυλίας βλ. K. J. Rigsby, *Asyilia. Territorial Inviolability in the Hellenistic World*, Berkeley – Los Angeles – London 1996.

6. IC II.xxvi, 3. Γιὰ τὶς ἀναθηματικῆς θεῶ ὑψίστω ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν Κρήτη βλ. Τζιφόπουλος (ὑπὸ ἐκτύπωση), ὅπ. π. (σημ. 2), ἀρ. 8, μὲ τὴν προγενέστερη βιβλιογραφία.

7. IC II.xxvi, 30.

8. IC II.xxvi, 2.

9. IC II.xxvi, 27–28.

10. G. Le Rider, *Monnaies crétoises du Ve au Ier siècle av. J.-C.*, *École Française d'Athènes, Études crétoises* XV, Paris 1966, 258–259, pl. 48 (BE 1968.425), ἔκδοσις, ἢ ὁποῖα διέλαθε τῶν ἐκδοτῶν τοῦ SEG. Βλ. ὅπ. π. (σημ. 2), 8.

Baldwin Bowsky¹¹. Τὸ σύνολο τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Συβρίτου ἀνέρχεται σὲ 45, ἀπὸ τις ὁποῖες ἔχουν ἐντοπιστεῖ μέχρι τώρα οἱ 28, μία κατὰ χώραν καὶ οἱ ὑπόλοιπες στὸ Μουσεῖο Ρεθύμνου¹². Ἀπὸ τις ἔξι ἀδημοσίευτες ἐπιγραφές ἀκολοῦθει ἡ ἔκδοσι τεσσάρων, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιπες δύο ἀποτελοῦν ἐνιαῖο σύνολο μὲ τὰ ὀκτὼ προξενικὰ ψηφίσματα μὲ τὰ ὁποῖα καὶ θὰ παρουσιαστοῦν¹³.

1 (Μουσεῖο Ρεθύμνου Ε202, εἰκ. 1). Λίθος ἀπὸ μαλακὸ γκρίζο ἀσβεστόλιθο παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Ἑλ. Α. Δαμβακεράκη στὶς 18.3.1967, ὁ ὁποῖος τὸν ἐντόπισε στὴ θέση Ἑλληνικά. Εἶναι ἀκανόνιστα σπασμένος σὲ ὅλες τις πλευρὲς ἐκτὸς τῆς δεξιᾶς, ἡ ὁποία ὅμως δὲν εἶναι ἡ ἀρχικὴ ἀλλὰ ἔχει ὑποστῆ μεταγενέστερη ἐπεξεργασία. Ἡ ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια φέρει ἔντονες ἀποκρούσεις κατὰ τόπους καὶ κάθετες καὶ ὀριζόντιες γραμμές, οἱ ὁποῖες ἔχουν χαραχθεῖ μεταγενέστερα καὶ μερικὲς ἀπὸ τις ὁποῖες συμπίπτουν μὲ τις κεραίες τῶν γραμμάτων καθιστώντας δύσκολη τὴν ἀνάγνωσι.

Ύψ. 0.29μ., πλ. 0.32μ., πᾶχ. 0.20μ., ὕψ. γραμμ. 0.01–0.014μ., ὕψ. ὀδηγῶν χάραξης 0.017μ.

Τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο χρονολογεῖται κατὰ προσέγγιση ἢ ἐπιγραφή, εἶναι σχεδὸν τετράγωνο χωρὶς ἀκρέμονες. Χαρακτηριστικὰ γράμματα, σύμφωνα μὲ τὸν πίνακα τοῦ Ἄγγελου Χανιώτη¹⁴, εἶναι: Α1, Δ1, Ε4, Κ1, Μ4, Ξ1.

3ος αἰ. π.Χ.

[- - - - -] | [- - - - -]
 [- - - - -] | ! ! ! . Ε Λ | Σ [- - - - -]
 3 [- - - - -] Δ Ν Ν Ι . . Ι Η | [- - - - -]
 [- - - - -] Ρ Λ Λ | Σ | Α | Τ Ο [- - - - -]
 [- - - - -] Α Σ καὶ παρκ[αλ - - - - -]
 6 [- - - - -] Ν . Λ . τὰν προτέρ[αν - - - - -]
 [- - - - -] α τεληῆσθαί τε ΜΕΤ[- - - - -]
 [- - - - -] τὰδ' ἐστάλαν ξεστὰ[ν² - - - - -]

11. M. W. Baldwin Bowsky, *A Temple of Hermes at Sybritos: on the Road from Gortyn to the Diktynnaion (Crete)*, ASAA 79(2001)263–276.

12. Ὁ ἀριθμὸς 45 ἀπὸ τὴν ἀνοίξη τοῦ 2000, ὅταν παραδόθηκε ὁ Κατάλογος καὶ τὸ Ἀρχεῖο τῶν Ἐπιγραφῶν τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης, ἔχει ἤδη ἀῦξηθεῖ κατὰ πέντε, γὰρ τις ὁποῖες βλ. Καραμαλίζη – Τζιφόπουλος στὸν παρόντα τόμο.

13. Βλ. ὅπ. π. (σημ. 2), ὑπὸ ἐκτύπωση 8.

14. A. Chaniotis, *Die Verträge zwischen kretischen Poleis in der hellenistischen Zeit*, HABES 24, Stuttgart 1996, 452–459.

9 [- - έ]ν τοῖς Διονυσίοις Φ[[- - - - - - -]
 [- - - -]ας ἔμεν δὲ τὰν π[[- - - - - - -]
 [- - -]τωι καὶ ΓΕΝΕΙΑ^[v?]ΔΕΚΑ[- - - - - - -]
 12 [- - -]ΟΞΛΤ.ΕΙΝΣΣΟΣΚΑΖ[- - - - - - -]
 [- - - -]Σ.ΟΙΤΛ.ΟΝΑΤ[- - - - - - -]
 [- - - - - -]vestigia[- - - - - - -].

Σχόλια

- Στίχ. 2: τὸ κάτω τμήμα κάθετης κεραίας. Ἴχνη δύο καθέτων κεραιῶν. Μία λοξὴ ἀριστερὴ κεραία. Τὸ κάτω τμήμα κάθετης κεραίας.
- Στίχ. 3: ἀμυδρὸ ἴχνος Δ. Ἴχνος Ν ἢ Μ. Τὸ κάτω τμήμα κάθετης κεραίας. Τὸ κάτω τμήμα κάθετης κεραίας.
- Στίχ. 4: δεξιὰ λοξὴ κεραία. Α ἢ Δ. Ἴχνος κάθετης κεραίας. Σ ἢ Ε. Κάθετη κεραία πιθανὸν ἐνὸς Κ. Ἀμυδρὸ ἴχνος κάθετης κεραίας. Ἀριστερὸ τμήμα ἐνὸς Ο ἢ Ω.
- Στίχ. 5: Σ ἢ Ε.
- Στίχ. 6: ἀπὸ τὸ Ν ἀμυδρὰ ἴχνη τῆς δεξιᾶς κάθετης καὶ τῆς λοξῆς κεραίας. Δεξιὰ λοξὴ κεραία. Ἴχνη κεραιῶν.
- Στίχ. 7: ἀπὸ τὸ Τ τὸ ἀριστερὸ τμήμα τῆς ὀριζόντιας κεραίας.
- Στίχ. 8: ἀμυδρὸ ἴχνος Α.
- Στίχ. 9: ἀπὸ τὸ Ν ἢ δεξιὰ κάθετη κεραία. Ἀπὸ τὸ Ι πάνω τμήμα κάθετης κεραίας.
- Στίχ. 11: ἀπὸ τὸ Α ἢ δεξιὰ λοξὴ καὶ τὸ κάτω τμήμα ἀριστερῆς λοξῆς κεραίας. Ἀπὸ τὸ Ι ἀμυδρὸ ἴχνος πάνω τμήματος κάθετης κεραίας. Ἀπὸ τὸ Γ ἢ Ε ἢ πάνω ὀριζόντια καὶ ἀβέβαιο ἴχνος κάθετης. Πρὶν τὸ Δ κενὸ μισοῦ γράμματος, ἢ Ι, τὸ ὁποῖο ἐξαφάνισε ἢ μεταγενέστερη χάραξη.
- Στίχ. 12: ἀμυδρὰ ἴχνη τοῦ Ο καὶ τοῦ Σ. Ἀριστερὴ λοξὴ κεραία. Πάνω ὀριζόντια κεραία Τ, Ξ, Π ἢ Γ. Ἀμυδρὰ ἴχνη τοῦ Ε καὶ τοῦ Ι. Ἀμυδρὰ ἴχνη Σ(:) καὶ Ο(:).
- Στίχ. 13: ἀμυδρὰ ἴχνη τοῦ πάνω μισοῦ τοῦ Σ. Τὸ πάνω ἀριστερὸ κυκλικὸ γράμμα-τος. Ἴχνος κάθετης κεραίας. Ἀριστερὴ λοξὴ κεραία. Τὸ ἀριστερὸ τμήμα πάνω ὀριζόντιας κεραίας Ε ἢ Τ.
- Στίχ. 14: ἀπροσδιόριστα ἴχνη κεραιῶν γραμμάτων.

Συμπληρώσεις

- Στίχ. 6: τὰν προτέρ[αν φιλοτιμίαν, εὐεργεσίαν vel. sim.].
Στίχ. 7: [- - δι]ατελῆσθαι, vel. [- -]α τελῆσθαι.
Στίχ. 8: ἀναγράψαι δὲ] τὰδ' ἐστάλαν ξεστά[ν, Chaniotis.
Στίχ. 9: [- - ἐ]ν τοῖς Διονυσίοις Φι[[?]nomen? - -], Chaniotis.
Στίχ. 10–11: [- -]ας. ἔμεν δὲ τὰν π[ολιτείαν, vel. π[ροξενίαν, vel. sim. |
καὶ αὐ]τῶι καὶ γενειᾶ[ι]. ΔΕΚΑ[- -], Chaniotis.
[- -]ας. ἔμεν δὲ τὰν π[- - | δὲ αὐ]τῶι καὶ ξένεια ^{v?} δέκα
[ἀμερᾶν, στατηῆραν, δαρκνάς, vel. sim.].

Ἐνὼ σώζονται ἀρκετοὶ στίχοι, ἐντούτοις ἡ μεταγενέστερη φθορὰ τῆς ἐπιφανείας καθιστᾶ ἀβέβαιη τὴν ἀνάγνωση σὲ ἀρκετὰ σημεῖα καὶ ἀκόμα δυσκολότερη τὴν συμπλήρωση. Οἱ ἐπιλεκτικὲς παρατηρήσεις ποὺ ἀκολουθοῦν ἀφοροῦν συγκεκριμένες λέξεις οἱ ὁποῖες ὑποδηλώνουν ὅτι τὸ κείμενο εἶναι ἓνα ψήφισμα εἴτε γιὰ τὴν παραχώρηση προνομίων σὲ ἄτομο ἢ πόλη εἴτε γιὰ τὴ συνάψη διακρατικῶν σχέσεων¹⁵.

Στὸ τέλος τοῦ στίχου 5 ὑπάρχει κάποιος τύπος τοῦ ῥήματος παρκαλέω (παρκαλέω, ἡ ἀποκοπὴ τῆς πρόθεσης δὲν εἶναι ἀσυνήθιστο φαινόμενο στὴν Κρητικὴ διάλεκτο)¹⁶, «καλῶ σὲ βοήθεια, αἰτοῦμαι», ῥῆμα τὸ ὁποῖο ἐμφανίζεται καὶ σὲ κείμενα ψηφισμάτων ἀλλὰ καὶ συνθηκῶν.

Στὸν στίχο 7 τὸ ἀπαρέμφατο στὴ μορφή]α τελῆσθαι ἢ [δι]ατελῆσθαι δὲν ἀπαντᾶ στὶς Κρητικὲς ἐπιγραφές, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τῶν γραμμάτων δὲν εἶναι πιθανὴ ἄλλη ἀνάγνωση. Τὸ ῥῆμα σχετίζεται προφανῶς μὲ ὑποχρεώσεις ποὺ ἔχουν φέρεῖ ἢ πρέπει νὰ φέρουν εἰς πέρας κάποιοι, ἢ μὲ τὴ διάθεση κάποιων ἀπέναντι σὲ κάποιους/κάτι.

Στὸν στίχο 8 ἀρχίζει νέα διάταξη, καὶ ὅπως ἔχει προτείνει ὁ Ἄγγελος Χανιώτης, πιθανὴ εἶναι ἡ συμπλήρωση: [- - ἀναγράψαι δὲ] τὰδ' ἐστάλαν ξεστά[ν - -]. Ἡ ἔκφραση ἐστάλαν ξεστά, ἡ ὁποία ὑποδηλώνει τὴν ἀναγραφή καὶ δημοσίευση τοῦ κειμένου, εἶναι μοναδική. Ἡ συμμορφορὰ τῆς πρόθεσης εἰς/ἐς καὶ τῆς λέξης ποὺ ἀκολουθεῖ δὲν εἶναι ἀσυνήθιστο φαινόμενο, τὸ ἐπίθετο ὅμως ξεστή, «λειασμένη», δὲν μαρτυρεῖται καὶ προφανῶς δηλώνει τὸ αὐτονόητο. Συνήθως στὴν πρόταση γιὰ τὴν ἀναγραφή ἐνὸς κειμένου ἀναφέρεται τὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὸ ὁποῖο πρόκειται νὰ

15. Γιὰ τὰ ψηφίσματα τῶν Κρητικῶν πόλεων βλ. P. J. Rhodes – D. M. Lewis, *The Decrees of the Greek States*, Oxford 1997, 299–313.

16. Π.χ. IC Ixvi [Lato], 4A, Π.v [Axos], 17, IV 181, 186B. Βλ. ἐπίσης Chaniotis, ὅπ. π. (σημ. 14), 128–130, καὶ γιὰ τὴν ἀποκοπὴ τῶν προθέσεων ἀν(ά) καὶ παρ(ά) M. Bile, *Le dialecte crétois ancien. Étude de la langue des inscriptions. Recueil des inscriptions postérieures aux IC*, École française d'Athènes, Études crétoises 27, Paris 1988, 149.

κατασκευαστεί ή στήλη και όχι ο τρόπος έτοιμασίας τής στήλης (π.χ. στήλη λιθίνη, χαλκή, λευκοῦ/λαρτίου λίθου, ή ακόμα και πετρίνη σέ έπιγραφή τής Μεσσηνίας IG V 1, 1111B στίχος 37). Ἡ αίτια γιά τήν έμφάνιση τοῦ έπιθέτου παραμένει αινιγματική.

Στόν στίχο 9 ή έκφραση: *έιν τοῖς Διονυσίοις εἶναι ή σημαντικότερη τοῦ κειμένου*, γιατί έπιβεβαιώνει τήν έορτή τών Διον(υ)υσίων στή Σύβριτο, γνωστή μέχρι σήμερα μόνο από τοὺς τύπους τών νομισμάτων τής πόλης και έμμεσα από τή συνθήκη άσυλίας με τήν Τέω τής Μ. Άσίας (IC II.xxvi, 1). Ἡ άνακοίνωση/άνάγνωση και δημοσιοποίηση τοῦ ψηφίσματος όρίζεται νά πραγματοποιηθεῖ κατά τήν έορτή τών Διον(υ)υσίων, σίγουρα τήν πιό σημαντική τής Συβρίτου. Ἡ Σύβριτος, ή Ἐλεύθερα και ή Κυδωνία εἶναι οἱ τρεῖς πόλεις στή Δυτική Κρήτη, όπου ή λατρεία τοῦ Διονύσου εἶναι γνωστή από φιλολογικές, έπιγραφικές και άρχαιολογικές μαρτυρίες. Ἰδιαίτερη έντύπωση προκαλεῖ ή γραφή με δυό Ν, ή όποία άπαντá μόνον σέ μία άποσπασματική βουστροφηδόν έπιγραφή από τήν Ἐλεύθερα (IC II.xii, 9 στίχος 3) τοῦ 6ου-5ου αἰώνα π.Χ.: Διονυσίαν νεμον[ηίαν], «τήν πρωτομηνιά τοῦ μήνα Διονυσίου», σύμφωνα με τήν άνάγνωση τών Ruzé και van Effenterre¹⁷. Ἡ Μ. Guarducci θεωρεῖ ότι ή όρθογραφία τής λέξης προέκυψε από τήν έτυμολογία Διός+νυσος, ένώ ή Μ. Bile ύποστηρίζει ότι τó έπίθετο αυτό στήν αιτιατική δέν άποτελεῖ παράδειγμα όρθογραφίας, έπειδή τó θεωνυμικό Διόνυσος με ένα Ν έμφανίζεται μόνον τόν 2ο αἰώνα π.Χ. και όχι προγενέστερα¹⁸. Τό νέο παράδειγμα τής Συβρίτου παρουσιάζει μία δεύτερη μαρτυρία γιά τή συγκεκριμένη γραφή πού χρονολογεῖται τόν 3ο αἰώνα π.Χ. Στο ήμερολόγιο τών Κρητικών πόλεων ή μόνη άλλη μαρτυρία όνόματος μηνός πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου σώζεται σέ έπιγραφή τής Πραισοῦ τοῦ 3ου αἰώνα π.Χ.¹⁹. Ἡ άναφορά στήν έορτή τών Διον(υ)υσίων τής έπιγραφῆς τής Συβρίτου και ή άνάγνωση Διον(υ)υσίαν νεμονηίαν τών Ruzé και van Effenterre τής έπιγραφῆς τής Ἐλεύθερας μάλλον συνηγοροῦν υπέρ τής ύπαρξης στίς δυό αυτές πόλεις μηνών και έορτῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου. Ἐπιπλέον, με άφορμή τήν σύμπτωση στήν όρθογραφία τοῦ όνόματος, μαζί με τίς φιλολογικές, άρχαιολογικές και νομισματικές μαρτυρίες πρέπει νά λαμβάνεται υπ' όψιν πλέον και ή τοπογραφία. Ἡ Ἐλεύθερα και ή Σύβριτος βρίσκονται Β και Δ τής Ἰδης, με κοινά σύνορα τών έπικρατειῶν

17. H. Van Effenterre – F. Ruzé, *Nomima. Recueil d'inscriptions politiques et juridiques de l'archaisme grec*, vol. I, Collection de l'École Française de Rome 188, Paris 1994, 114–117 no. 25 (για τήν ύπόδειξη ευχαριστώ τόν Άγγελο Χανιώτη).

18. Bile, όπ. π. (σημ. 16), 154 σημ. 334.

19. IC III.vi, 7A στίχος 14. C. Trümpy, *Untersuchungen zu den altgriechischen Monatsnamen und Monatsfolgen*, Bibliothek der klassischen Altertumswissenschaften 98, Heidelberg 1997, 195, και 188–197 γιά τοὺς μήνες στίς Κρητικές πόλεις.

τους²⁰. Ἡ γεινίαση μεταξὺ τους ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ Ἰδαίον Ἄντρο ἴσως ἀλληλοεπηρέασε καὶ τὶς λατρευτικὰς συνήθειες τῶν κατοίκων τῶν πόλεων, συνήθειες γὰρ τὶς ὁποῖες ὁμως οἱ μαρτυρίες παραμένουν ἀποσπασματικῆς.

Στοὺς στίχους 10–11 ἡ ἀνάγνωση εἶναι προβληματικὴ. Μία πιθανὴ συμπλήρωση, κατὰ τὸν Ἄγγελον Χανιώτη, εἶναι: [- -]ας. ἔμεν δὲ τὰν π[ολιτεῖαν, ἢ π[ροξενίαν vel. sim. - - | - - καὶ αὐ]τῶι καὶ γενειᾶ[ι]. ΔΕΚΑ[- -]. Ἡ παραχώρηση τοῦ προνομίου πολιτείας ἢ/καὶ προξενίας ἐνδέχεται νὰ ἀφορᾷ ἓνα ἄτομο, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα ἴσως ἀναφέρεται στὸ τέλος τοῦ στίχου 9: Φ|, καὶ στὴ γενιά του (γεν(ε)ιά = γενεά). Ἡ λέξις γεν(ε)ιά εἶναι ἀμάρτυρη, ἀφοῦ ὁ συνηθισμένος τύπος εἶναι γένος ἢ ἕκγονος, ἂν καὶ ὁ Henri van Effenterre συμπληρῶναι σὲ μία ἐπιγραφὴ τῆς Ἐλεύθερας τῆς λέξις, ἀλλὰ μετὰ ἰῶτα²¹. Ἐξίσου πιθανὴ ὁμως μορφή νὰ εἶναι καὶ ἡ συμπλήρωση: [- -]ας. ἔμεν δὲ τὰν π[- - | - - δὲ αὐ]τῶι καὶ ξένεια ^{v?} δέκα [ἀμερᾶν, στατηῖραν, δαρκνάς, vel. sim.]. Καὶ στὴν περίπτωση αὐτῆς ἡ λέξις ξένεια, «ἀμοιβὴ γὰρ τῆς φιλοξενίας πρέσβειων ἢ στρατιωτικῆς ἀποζημίωσης», εἶναι ἀμάρτυρη ἀφοῦ συνήθως ὀρθογραφεῖται μετὰ ἰῶτα. Σὲ ψηφίσματα διακρατικῶν σχέσεων ὑπάρχουν ρήτρας καὶ γὰρ τὸν ἀφανισμό τοῦ παραβάτη καὶ τῆς γενιᾶς του καὶ γὰρ μεγάλο χρηματικὸ πρόστιμο, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ γὰρ τὰ ἔξοδα ἀποστολῆς καὶ διαβίωσης πρεσβευτῶν ἢ στρατιωτικῶν σωμάτων. Ἐὰν πρόκειται γὰρ τῆς ρήτρας αὐτῆς στοὺς συγκεκριμένους στίχους, τότε μετὰ τὸ ξένεια καὶ τὸ κενὸ μισθὸς θέσης γράμματος ἀκολουθεῖ τὸ ἀριθμητικὸ δέκα καὶ εἴτε ἡμέρες εἴτε στατηῖρες/δραχμαὶ ὡς ἀμοιβή/ἀποζημίωση. Πάντως ἡ ὀρθογραφία μετὰ -ει- τῆς κατάληξης τῶν λέξεων γενεῖα καὶ ξένεῖα ἀπαντᾷ μόνον μία φορὰ σὲ ἐπιγραφὴ τῆς Γόρτυνας τοῦ βίου αἰῶνα π.Χ., στὸ ἐπίθετο κσενεῖα δικά (IC IV 80, στίχος 8), τοῦ ὁποῖου τὸν σχηματισμὸν ἢ Bile ἐξηγεῖ ἀπὸ τὴν κατάληξιν τῶν ἐπιθέτων σὲ -ειος-, -ηιος²².

Τὸ ἀποσπασματικὸ αὐτὸ κείμενον εἶναι ἓνα ψηφίσμα τὸ ὁποῖο ἀφορᾷ εἴτε στὴν ἀνανέωση κάποιου προνομίου σὲ ἄτομο καὶ τῆς γενιᾶς του εἴτε στὴ συνάψιν διακρατικῶν σχέσεων μετὰ κάποια πόλιν, ἀφοῦ ἀναφέρονται: αἴτηση ἢ ἔκκλησις γὰρ βοήθεια, ὑποχρεώσεις πού ἔχουν τελεσφορήσει ἢ πρέπει νὰ τελεσφορήσουν, δημοσίευσσις σὲ λειασμένη στήλη τοῦ κειμένου καὶ δημοσιοποίησις τῆς ἀπόφασις κατὰ τὴ διάρκειαν ἐορτῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου, ἢ ὁποῖα ἴσως ἐλάμβανε χώρα κατὰ μῆνα Διονύσιον, καὶ παραχώρησις κάποιου προνομίου ἢ ρήτρα μετὰ χρηματικὸ πρόστιμο ἢ χρηματικὴ ἀποζημίωσις.

20. Βλ. ὅπ. π. (σημ. 3).

21. H. van Effenterre – Θ. Καλαξίης – Α. Β. Πετροπούλου – Ε. Σταυριανοπούλου, *Ἐλεύθερα, Τομέας II: I. Ἐπιγραφὰς ἀπὸ τὸ Πυργὶ καὶ τὸ Νησί*, Ρέθυμνο 1991, 24–25 αρ. Ε3.

22. Bile, ὅπ. π. (σημ. 16), 94.

2 (Μουσείο Ρεθύμνου Ε199, εικ. 2). Άσβεστολιθική επιτύμβια στήλη παραδόθηκε από τον Έλ. Α. Δαμβακεράκη. Ἡ στήλη φέρει ανάγλυφη ἀετωματική ἐπίστεψη καὶ διακόσμηση στὸ τύμπανο. Διατηρεῖ ὅλες τὶς πλευρὲς ἐκτὸς τῆς κάτω καὶ τοῦ πάνω δεξιοῦ τμήματος καὶ φέρει ἀποκρούσεις κατὰ τόπους. Σχεδὸν σὲ ὅλες τὶς κεραῖες τῶν γραμμάτων διατηροῦνται ἴχνη κόκκινου χρώματος.

Ύψ. 0.26μ. (σωζόμενη ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια 0.105μ.), πλ. 0.35μ., πᾶχ. 0.08μ., ὕψ. γράμμ. 0.025–0.03μ., ὕψ. ὁδηγῶν περιόπου 0.05μ.

1ος αἰ. π.Χ. - 1ος αἰ. μ.Χ. (μὲ βάση τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων)

Σωτήριχος Στρά-
του ΠΙΛΥΙ
3 [- - - - -].

Στίχ. 2: τὸ πάνω μισὸ μᾶς κάθετης κεραίας, ἀπὸ τὸ Λ ἴχνος μᾶς τριγωνικῆς ἀπόληξης, ἀπὸ τὸ Υ ἢ Χ τὸ πάνω τμήμα τῶν δυὸ πλάγιων κεραιῶν, τὸ πάνω τμήμα κεραίας τῆς ὁποίας ἡ ἀπόληξη κλίνει ἀριστερά, τὸ πάνω τμήμα κάθετης κεραίας.

Τὰ ὀνόματα Σωτήριχος καὶ Στράτος ἀπαντοῦν συχνὰ σὲ ἐπιγραφές²³, ἀλλὰ στὴν Κρήτη μαρτυρεῖται τὸ Στράτος στὴν Ἰτανο καὶ τὰ Σωτήριχος καὶ Σωτηρίχα στὴ Γόρτυνα καὶ στὴν Ἐλεύθερνα ἀντίστοιχα²⁴. Στὸ ὑπόλοιπο τμήμα τοῦ δεύτερου στίχου σώζονται μόνο οἱ πάνω ἀπολήξεις κεραιῶν καὶ δὲν εἶναι δυνατὴ ἀσφαλῆς συμπλήρωση.

3 (Μουσείο Ρεθύμνου Ε210, εικ. 3). Άσβεστολιθική επιτύμβια στήλη σώζει τὴν ἀριστερὴ πλευρὰ καὶ τὸ πάνω ἀριστερὸ τμήμα τῆς ἐπίστεψης μὲ διακόσμηση ἀνάγλυφης κερατοειδοῦς ἀπόφυσης καὶ ἐγχάρακτες καὶ ἀνάγλυφες ταινίες. Εἶναι σπασμένη δεξιὰ καὶ κάτω, φέρει ἀποκρούσεις κατὰ τόπους καὶ πιθανὸν ἦταν ἐντοιχισμένη ἢ στερεωμένη, γιατί διατηρεῖται μικρὸ τμήμα μολύβδινου στηρίγματος σφηνωμένο περιόπου στὸ μέσον τῆς πίσω πλευρᾶς (ἡ ὀπὴ περιόπου 0.025μ.). Οἱ κεραῖες τῶν γραμμάτων ἀπολήγουν σὲ ἔντονους ἀκρόεμονες.

Ύψ. 0.245μ. (σωζόμενη ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια 0.13μ.), πλ. 0.135μ. (σωζόμενη

23. Στράτος LGPN I.414, II.407, III.B.388. Σωτήριχος LGPN II.421–422, IIIA.418, IIIB.398.

24. Ἰτανος: E. Greco – Th. Kalpaxis – A. Schnapp – D. Viviers, *Itanos (Crète orientale)*, BCH 121(1997)824 ἀρ. D (SEG XLVII 1394). Ἐλεύθερνα: LGPN I.427 (A. Bernard, *Pan du désert*, Leiden 1977, ἀρ. 86 στίχος 4 καὶ IC II.xii, 9).

ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια 0.12μ., πάχ. 0.085μ., ὕψ. γράμμ. 0.027–0.03μ., ὕψ. ὁδηγῶν περιπίου 0.023–0.03μ.

τέλος 1ου–2ου αι. μ.Χ. (με βάση τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων)

Πιστ[. . .]
ΚΗΤΙ!|. . .]
3 ΔΙΟ|. . 5 . .]
μ!|. . 6–7 . .]
[? . . . 8–9 . . . ?].

Στίχ. 2: τὸ πάνω τμήμα κάθετης κεραίας, τὸ πάνω ἀριστερὸ τμήμα ἀκρέμονα κάθετης ἢ ὀριζόντιας κεραίας.

Στίχ. 3: τὸ πάνω ἀριστερὸ μισὸ Ο ἢ Θ.

Στίχ. 4: ἡ πάνω ἀπόληξη ἀκρέμονα μᾶλλον κάθετης κεραίας ἐνὸς Η ἢ Ν.

Τὸ μολύβδινο στήριγμα στὸ μέσον περιπίου τῆς πίσω πλευρᾶς ἐπιτρέπει τὸν κατὰ προσέγγιση ὑπολογισμό τῶν πρὸς ἀποκατάσταση γραμμάτων σὲ κάθε στίχο. Ἐντούτοις, μόνη, μᾶλλον βέβαιη, συμπλήρωση πρέπει νὰ θεωρηθεῖ αὐτὴ τοῦ στίχου 3–4 ἢ 4–5, ὅπου στίς ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἀναμένεται τὸ οὐσιαστικὸ μῆμη: [μνή]|μη[ς χάριν ?ἐτῶν ?], ἢ μν[ήμης χάριν ?ἐτῶν ?]. Στὸν στίχο 1 τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν με αὐτὴ τὴν ἀκολουθία γραμμάτων εἶναι ἀρκετά²⁵, ἀλλὰ στὴν Κρήτη ἀπαντοῦν τὰ: Πίστος, Πίστων καὶ τὰ θηλυκὰ Πιστώ, Πιστική²⁶, τὸ τελευταῖο μάλιστα καὶ στὴ Σύβριτο (IC Π.κxvi, 17), ἀλλὰ τὰ γράμματα ποὺ σώζονται στὴν ἀρχὴ τοῦ δευτέρου στίχου μᾶλλον ὑποδηλώνουν ἓνα δεύτερο ὄνομα στὸ τέλος τοῦ πρώτου καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ δευτέρου στίχου.

4 (Μουσεῖο Ρεθύμνου E157, εἰκ. 4). Τμήμα ἀσβεστολιθικῆς ἐπιτύμβιας στήλης παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Δραμητινὸ. Σώζονται ὅλες οἱ πλευρὲς ἐκτὸς τῆς κάτω ἢ ὁποῖα εἶναι σπασμένη ἀκανόνιστα. Φέρει ἐπίστεψη με ἐγχάρακτη κόσμηση, ἐνὼ ἡ ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια κατὰ τόπους φέρει ἀποκρούσεις καὶ εἶναι ιδιαίτερα φθαγμένη καθιστώντας τὴν ἀνάγνωσις ιδιαίτερα δύσκολη.

Ὑψ. 0.25μ. (σωζόμενη ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια 0.195μ.), πλ. 0.20μ., πάχ. 0.07μ., ὕψ. ὁδηγῶν περιπίου 0.04–0.045μ., ὕψ. γράμμ. 0.022–0.028μ.

ΜΛΛΝΟΣ
.ΙΛΛ.ΟΙ

25. http://www.lgpn.ox.ac.uk/online/search_data.html.

26. LGPN 1.372–373.

- 3 .Α[. . .].
 ! [. . .]Ο[. . .]
 [. . .][. . . .]
 6 [²- - - -²].

Στίχ. 1: ἴχνος δεξιού τμήματος Μ. Ἀριστερή λοξή κεραία. Ἀριστερή λοξή κεραία. Δεξιὰ κάθετη καὶ δεξιὰ πλάγια πιθανὸν ἑνὸς Ν. Κάτω τμήμα κυκλικοῦ γράμματος.

Στίχ. 2: ἴχνη κεραιῶν πιθανὸν ἑνὸς Κ. Κάθετη κεραία. Δεξιὰ λοξή κεραία. Ἀριστερή λοξή κεραία. Κάτω τμήμα κάθετης κεραίας.

Στίχ. 3: δεξιὸ τμήμα μεσαίας ὀριζόντιας κεραίας. Δεξιὸ τμήμα πιθανὸν ἑνὸς Α. Δεξιὸ τμήμα πάνω ὀριζόντιας κεραίας.

Στίχ. 4: κάθετη κεραία. Ἀριστερὸ τμήμα κυκλικοῦ γράμματος.

Στίχ. 5: πάνω τμήμα κάθετης κεραίας.

Στίχ. 6: δὲν εἶναι βέβαιο ἂν στὸν στίχο αὐτὸ ὑπῆρχαν γράμματα.

Είχ. 1. (Μουσείο Ρεθύμνου Ε202)

Είχ. 2. (Μουσείο Ρεθύμνου Ε199)

Είχ. 3. (Μουσειο Ρεθύμνου
Ε210)

Είχ. 4. (Μουσειο Ρεθύμνου Ε157)